

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO Kč 4.

ROČNÍK XIII.

V PRAZE, V DUBNU 1931.

ČÍSLO 4.

JUDr. Hugo Patsch:

Osnova německého zákona o akciových společnostech a komanditních společnostech na akcie.

Poválečné poměry vynutily změnu předpisů týkajících se společností akciových a komanditních na akcie.

Téměř veškeré státy evropské změnily dřívější předpisy zákona; jsou to: Nizozemsko, Anglie, Polsko, Litva a Lichtenštejnsko.

Osnovy zákona předloženy byly ve Švýcařích, Itálii, Španělsku, Uhrách a Německu.

Také stát náš chystá úplnou změnu předpisů práva akciového se týkajících.

Německá osnova vyjímá ustanovení ohledně společností akciových a komanditních na akcie ze všeobecného zákona obchodního a upravuje právní poměry materie této se týkající zvláštním zákonem.

Návrh zákona německého má 260 paragrafů a upravuje je v knize I. poměry společností akciových (§ 1 až 198), v knize II. poměry komanditních společností na akcie (§ 199—210), v knize III. (§ 211—250) fusí těchto společností s jinými právními subjekty a v knize IV. (§ 251—260) stanoví předpisy trestní.

I.

Všeobecné předpisy.

Akciový kapitál činiti musí nejméně 50.000 ř. Mk., jednotlivé akcie zníti musí nejméně na 100 ř. Mk., po příp. na obnos vyšší, ale stem dělitelný. Akcie jsou nedělitelné a mohou zníti na majitele, neb na jméno; musí zníti na jméno, byly-li vydány před plným zaplacením. Prozatímní listy zníti musí vždy na jméno.

Akcie na jméno znějící mohou býti k žádosti akcionáře vyměněny za akcie znějící na majitele, jestliže smlouva společenská to připouští.

Pokud jinak smlouvou není stanoveno, mohou akcie znějící na jméno, býti převedeny bez souhlasu společnosti, který jinak uděluje představenstvo a valná hromada.

Převod státi se může indosací; společnost není povinna správnost indosace zkoumati a v poměru ku společnosti má právo akcionáře pouze ten, kdo v knize akcionářů jako akcionář je zapsán.

Společenská smlouva musí býti sepsána spisem no-

tářským neb soudním protokolem nejméně za účasti pěti osob akcie přejímajících, t. j. zakladatelů.

Náležitost smlouvy společenské odpovídají předpisům čl. 209 všeob. obch. z. bod 1, 2, 4, 7, 8, 11.

Smlouva společenská může pro různé druhy akcií stanoviti různá práva, obzvláště ohledně rozdělení zisku neb jmění společnosti.

Přípustny jsou též vklady věcné, t. j. vklady, jež neplatí se hotovými penězi, jakož i předsevzetí jsoucích závodů neb jiných majetkových předmětů bez účasti ve společnosti. (Übernahmen).

Osnova ztěžuje však aporty a převzetí posléz uvedená v těchto směrech:

Jednak musí předměty tyto jakož i úplata za ně neb jiné výhody za ně stanovené smlouvou společenskou býti přesně stanoveny, jednak musí zakladatele pod vlastní zodpovědností a zárukou písemně uvésti okolnosti, z nichž jest patrna přiměřenost úplaty a předložiti listiny nabývací a poslední roční uzávěrky převzatých závodů.

Aporty a převzetí závodů podléhají pak krom toho ještě revisi zvláštními revisory, o nichž pojednáno je dále.

Pokud akcionářům neb i jiným osobám stanovena byla za založení společnosti zvláštní odměna neb jiné výhody, nutno výši jich určiti smlouvou společenskou, jelikož jinak ujednání takové bylo by proti společnosti bezúčinným.

Taktéž ujednání ohledně vkladů věcných a převzetí závodů neb majetkových předmětů společností musí býti pod touž sankcí ve smlouvě přesně uvedeno.

Zakladatelé společnosti jsou jednak akcionáři, kteří podepsali smlouvu společenskou a upsali akciový kapitál, jednak akcionáři, kteří na akciové společnosti zúčastnili se věcnými vklady.

K zřízení akciové společnosti není třeba státního schválení a společnost jest zřízena a založena upsáním všech akcií zakladateli.

Předchozího státního schválení společnosti se nevyžaduje, osnova však přísnými předpisy o založení společnosti a revisi aktů založení se týkajících, jakož i osobním ručením zakladatelů společnosti a jiných osob při zakládání společnosti přímo neb nepřímo účastněných zamezuje utvoření společnosti nereálních.

Ručení netýká se pouze zakladatelů, nýbrž i osob, na jichž účet akcie byly převzaty, osob, jež neoprávněně vzaly zisk ze založení společnosti neb k tomu působily, dokonce i osob, které akcie v prvých dvou letech

od zápisu společnosti do rejstříku tyto veřejně ku prodeji nabízely, ačkoliv byly jim známy okolnosti nezákonného založení, po př. jim okolnosti tyto při péči řádného obchodníka známy býti musily.

Podpůrně ručí i členové představenstva a dozorčí rady za správnost a zákonnost své zprávy revisní, kterou po založení společnosti podati musí.

Smíry o vzdání se nároků ohledně veškerých těchto rukojemských závazků, lze právoplatně činiti teprve po pěti letech od založení společnosti.

Pokud by všechny akcie nebyly již při sepsání smlouvy společenské upsány, může se tak státi dodatečně zvláštním spisem notářským, neb soudním protokolem.

Již ve smlouvě společenské, po případě zvláštním spisem notářským neb soudním protokolem nutno zřídit první dozorčí radu jakož i prvé předsednictvo, pokud jeho ustanovení jest vyhrazeno valným hromadám.

Zřízení společnosti přezkoumáno býti musí především představenstvem a dozorčí radou.

Mimo to nutno prozkoumati zřízení společnosti ještě zvláštními revisory v případech, že jest některý člen představenstva neb dozorčí rady současně zakladatelem společnosti, při založení společnosti akcie převzal neb měl-li ze zřízení společnosti zvláštní prospěch, konečně ve všech případech byly-li učiněny věcné vklady neb převzaty od společnosti stávající již závody neb jiné majetkové předměty.

Tyto zvláštní revisory ustanovuje obchodní soud po návrhu obchodních komor, a musí to býti buď osoby odborně vzdělané a autorisované, neb odborné společnosti, jichž vlastníci, členové představenstva, neb jednatelé mají tyto náležitosti.

Předmětem této revise jest obzvláště zjištění, bylo-li prohlášení zakladatelů ohledně upsání a splacení akciového kapitálu správné, dále odpovídají-li pravdě jich údaje ohledně hodnoty věcných vkladů převzatých závodů neb majetkových předmětů a je-li cena za předměty tyto přiměřená.

Po vykonané revisi předloží revisoři společnosti obchodní komoře a obchodnímu soudu svoji revisní zprávu, do níž je volno komukoliv nahlédnouti.

Není-li zpráva tato příznivá a neodstraní-li se dodatečně závady, může soud zápis společnosti zamítnouti.

Před podáním žádosti za zápis společnosti do obchodního rejstříku nastává předběžné soudní přezkoumávací řízení.

Představenstvo jest totiž předem povinno předložit soudu doklady o tom, že společnost byla založena podle předpisů zákonných, obzvláště smlouvou společenskou, zprávu ohledně aportů a převzatých závodů, doklad o zřízení představenstva a dozorčí rady a revisorskou zprávu, po případě i koncesní listinu, jde-li o provoz závodu koncesí vázaný.

Soud předběžně prozkoumá formální náležitosti (nikoliv věcné) pokud nepřičí se veřejným zájmům, a není-li námitek, vyzoomí představenstvo.

Po té přihlásí všichni zakladatelé, členové představenstva a dozorčí rady společnosti tuto k zápisu do obchodního rejstříku s prohlášením, že kapitál byl řádně podle smlouvy společenské splacen a jest ve volné dispozici představenstva.

Na akcie musí býti splacena nejméně jedna čtvrtina a eventuelně ažio. Členové představenstva založí také současně své podpisy u soudu.

Soud vyhlásí zápis s udáním výše akciového kapitálu zakladatelů i prvních členů představenstva s tím, že je volno u soudu do zprávy ohledně věcných vkladů a převzatých závodů neb majetkových předmětů, jakož i do zprávy revisorské nahlédnouti.

Teprve zápisem do rejstříku stává se společnost právnickou osobou; před zápisem společnosti jako taková neexistuje, a bylo-li jednáno jménem společnosti před její zápisem, ručí jednající osobně, po případě k ruce společně a nerozdílné, a to i tenkrát, věděla-li druhá strana smluvní, že společnost posud zapsána není.

Společnost však může během tří měsíců od svého zápisu do rejstříku vejíti ve smlouvu dříve uzavřenou s tím účinkem, že pouze sama věřiteli ze smlouvy této ručí.

Před zápisem do rejstříku nesmí býti akcie neb prozatímní listiny vydány.

Pokud se týče závodů odštěpných, ohlašují tyto členové představenstva k zápisu do rejstříku soudu hlavního závodu, který nařídí zápis odštěpného závodu do rejstříku soudu tohoto závodu. Oo té doby činí se všechny ohlášky výlučně odštěpného závodu se týkající pouze u tohoto soudu.

Osnova ztěžuje dodatečná nabytí závodů neb vůbec nemovitostí (Nachgründung) v ceně vyšší než 10% akciového kapitálu v prvých dvou letech právní existence akciové společnosti jednak tím, že nabytí toto vyžaduje většiny tří čtvrtin přítomných akcionářů s tím, že v prvém roku po zápisu musí býti při valné hromadě o nabytí rozhodující zastoupena aspoň jedna desetina akciového kapitálu. Nabytí takové jest obdobně podrobeno revisi představenstva a autorisovaných revisorů, jež podají písemně zprávu soudu o přiměřenosti ceny. Usnesení toto pod sankcí své planosti musí býti zapsáno do obchodního rejstříku a soud může odepřítí zápis v případě nepříznivé revisní zprávy.

V každém případě ručí představenstvo a členové dozorčí rady za školy obmyslně společnosti způsobené.

II.

Právní poměry společností a společníků.

Akciová společnost jest právnickou osobou a sice vždy společností podle obchodního zákona.

Akcionáři nemají jiných povinností, než splatiti jmenovitou hodnotu akcií, po případě i ažio, a pokud společnost trvá, nemohou žádati za vrácení svého vkladu, majíce nárok pouze na roční ryzí zisk.

Osnova zakazuje nabývati vlastní akcie společností, jakož i bráti tyto neb zatímní listy do zástavy. Obdobně nesmí akcie tyto nabývati a v zástavu bráti ani jiná akciová společnost, komanditní společnost na akcie neb společnost s ručením omezeným, pokud společnosti tyto podléhají vlivu prvé společnosti akciové.

Výjimkou může získati akcie svého závodu společnost za účelem fuse s jinou společností, aneb za účelem smlouvou společenskou předem stanoveného snížení akciového kapitálu stažením akcií.

Aby předpisy zákona obcházeny býti nemohly, stanoví osnova, že kdo jako zakladatel neb upisovatel pře-

vezme akcie nikoliv na svůj účet, nýbrž na účet společnosti, ručí sám za zaplacení kapitálu bez ohledu na učiněné snad úmluvy, a nemá krom toho do zaplacení vkladu práva hlasovacího, upisovacího, aniž práva na dividendu.

Společenskou smlouvou mohou být akcionáři zavázáni k opětovným plněním nikoliv v penězích.

Tato vedlejší plnění musí být z akcií patrna a převod akcií jest vázán souhlasem společnosti, t. j. představenstva a valné hromady.

Pokud se rozdělení zisku týká, ustanovuje osnova, že nebylo-li na všechny akcie stejně vplaceno, obdrží předem akcionáři z výnosu 4% z vykonaných vplatů. Smlouvou společenskou smí se však vůbec stanovit jakkoliv způsob rozdělení zisku.

Nelze zaručovat a slibovat předem úročení v určité výši, leč za dobu do úplného započetí provozu.

Přiměřená náhrada za opětující se dávky akcionářů není ziskem, a lze tuto platit bez ohledu na roční zisky neb ztráty.

Akcionáři, kteří mala fide přijali neoprávněně platy od společnosti, ručí za závazky společnosti, přirozeně, že ač osnova nestanoví, do výše neoprávněně přijatých platů. Akcionář se zaplacením vkladu prodlévající je povinen platit náhradní úroky bez újmy eventuální další náhrady škody, a smlouva společenská může stanovit i další konvenční pokuty.

Ztráta učiněného vkladu ve prospěch společnosti a ztráta práv akcionářských nastává po třetím veřejném vyzvání k dodatečnému placení.

S placením prodlévající akcionář jakož i jeho dřívější v knize akcionářů zapsaní předchůdcové ručí přes to za splatné nedoplatky vkladu.

III.

Správa závodu (§ 61—141).

Akciovou společnost zastupuje představenstvo, používající z jednoho neb více členů kdykoliv odvolatelných.

Pokud jinak smlouva společenská neustanovuje, zastupují společnost a za tuto znamenají všichni členové představenstva kolektivně; pokud nemá každý jednotlivý člen představenstva práva samostatně společnost zastupovati a znamenati, může podle smlouvy společenské zastupovati a znamenati společnost také některý člen představenstva kolektivně s prokuristou.

Smlouva společenská může také vyhradit dozorčí radě právo udělit oprávnění k zastupování a znamenání společnosti jednotlivým členům představenstva, po případě kolektivně s prokuristou.

Má-li být nějaké prohlášení učiněno společností, dostačí, bylo-li učiněno kterémukoliv členu představenstva.

Znamenání děje se tím způsobem, že firmu podpisující připojí svoje podpisy k znění firmy, neb k označení jejího představenstva (na př. Správní rada Akciových cihlen v Drážďanech).

Každou změnu v představenstvu nutno registrovat.

Omezení zastupovacího práva představenstva smlouvou společenskou neb usnesením valné hromady jest proti třetím osobám bezúčinným.

Členové představenstva jsou vázáni konkurenční záповědí, nárok společnosti pro porušení této záповědi promlčuje subjektivně do tří měsíců, objektivně do pěti let.

Důležitým a novým jest ustanovení, že eventuelní remuneraci představenstva nutno čítati ze zisku po všech odpisech a dotacích rezervním fondům.

Prokuru uděluje představenstvo pouze se svolením dozorčí rady.

Práva a povinnosti představenstva jsou celkem obdobny platným předpisům.

Nově osnova ustanovuje, že jest představenstvo povinno nejméně čtvrtletně, krom toho pak v každých důležitých případech o stavu závodu dozorčí radu ústně neb písemně informovat.

Členové představenstva ručí společnosti k ruce společně a nerozdílně za škodu vzešlou jich zaviněním a náhrady škody domáhati se mohou věřitelé společnosti proti nim přímo, jestliže by od společnosti nemohli zaplacení dosíci pro ten případ, že protizákonně byly vlastní akcie upsány, později získány neb v zástavu vzaty společností.

Nároky tyto promlčují se v 5 letech.

Dozorčí rada jest obligatorní; pokud smlouva společenská jinak nestanoví, má tři členy volitelné valnou hromadou na dobu nejdéle čtyř let (prvá dozorčí rada na dobu jednoho roku).

Nově ustanovuje osnova, že smlouva společenská může vyhradit minoritě akcionářů ustanovení určitého počtu členů dozorčí rady, dále, že soud na návrh představenstva neb akcionářů s 10% akciového kapitálu může dozorčí radu neb chybící její členy po třech měsících sám ustanovit s funkčním obdobím do té doby, pokud tito statutárně zvoleni nebudou.

Představenstvo samo je povinno změnu v osobách dozorčí rady veřejně vyhlásiti a že se tak stalo, soudu prokázati.

Každý člen dozorčí rady jest oprávněn žádati za svolání schůze téže a nebylo-li mu vyhověno, schůzi sám svolati.

Remunerace dozorčí rady může být stanovena určitým procentem ze zisku, ale teprve po všech odpisech a fondacích, a pouze v té výši, aby akcionářům nejméně 4% dividendy mohla být vyplacena.

Úkolem dozorčí rady jest bděti nad vedením závodu, obvláště přezkoumávati roční uzávěrky a o nich zprávu valné hromadě podávati.

Nejen dozorčí rada, ale každý její člen jest oprávněn žádati obchodní zprávu od představenstva, která jest však podávána dozorčí radě jako celku.

Dozorčí rada zkoumá po případě za přivzetí znalců knihy obchodní a reviduje hotovosti a cennosti společnosti.

O své činnosti podává zprávu valné hromadě, již také oznamuje výsledky své činnosti; má také právo svolati valnou hromadu.

Zastupuje společnost při právních jednáních společností se členy představenstva a ve sporech proti nim.

Jiná práva a povinnosti mohou dozorčí radě být vyhrazena valnou hromadou.

Členové dozorčí rady nemohou být současně trvale členy představenstva neb zástupci členů představenstva.

Dozorčí rada může však na přechodnou dobu svého člena ustanoviti zástupcem člena představenstva, po kteroužto dobu ovšem nevykonává dotyčný člen funkce dozorčí.

Ručí ve výkonu své funkce za škody společnosti způsobené s představenstvem k ruce společné a nedílné, obdobně jako členové představenstva.

Nově ustanovuje osnova, že členům představenstva a dozorčí rady mohou společností povoleny býti zápůjčky a zálohy pouze za souhlasu dozorčí rady, při čemž předem splatnost a úročitelnost musí býti stanovena.

Kdo svede svým vlivem člena představenstva neb dozorčí rady k jednání v neprospěch společnosti pro svůj neb jiného prospěch, ručí za škodu společnosti k ruce společné a nedílné s představenstvem a dozorčí radou; promlčecí lhůta činí 5 let.

(Pokračování.)

Dr. Lad. Skula:

Jak správně jest vyložiti §§ 537 a 809. o. z. o.

(Transmise podle našeho práva.)

O transmissi pojednal v pojednání »Transmise podle občanského zákona a její použití v praxi« v tomto časopise v roč. XI. čís. 7—9 dr. Eduard Liska a zdálo by se proto na první pohled zbytečným znovu o téže věci pojednávat.

Autor tohoto článku neztotožňuje se však s názory dra Eduarda Lisky o transmissi a jejím použití v praxi ve shora zmíněném pojednání pronesenými a domnívá se, že nebude na škodu sdělit čtenářstvu tohoto časopisu, proč, vzhledem k důsledkům, které má různé pojmání transmise v praxi v zápětí.

V další své stati budu se přidržovati označení, jakého používá ve svém pojednání dr. Ed. Liska. Budu tedy označovati prvního zůstavitele písmenem A, jeho bezprostředního dědice, čili transmitenta písmenem B a dědice tohoto čili transmisáře písmenem C.

Nepovažuji za správné tvrzení dra Ed. Lisky, že dědický nárok osoby B (transmitentův) na pozůstalost (příp. její část) osoby A nepatří do pozůstalosti osoby B (transmitentovy), nýbrž, že vchází dědicům osoby B (transmitentovým) t. zv. přímé právo dědické k pozůstalosti po A (resp. části pozůstalosti po A).

Názor ten odporuje:

1. §§ 531 obec. z. obč. a 97 nesp. pat.,
2. principu adičnímu, jímž celé naše pozůstalostní řízení jest ovládáno.

To ihned dokáži.

ad 1. Sám dr. Liska připouští, že se při transmissi převádí právo, a sice, jak dodávám, převádí se dědické právo transmitentovo (osoby B) k pozůstalosti (neb její části) osoby A na dědice transmitentova čili na osobu C.

Cituji § 531 o. z. o.:

»Der Inbegriff der Rechte und Verbindlichkeiten eines Verstorbenen, in so fern sie nicht in bloß persönlichen Verhältnissen gegründet sind, heißt desselben Verlassenschaft oder Nachlaß.«

Z toho plyne, že do pozůstalosti transmitentovy (osoby B) patří i jeho dědické právo (což jest podle § 532 o. z. o. výlučné právo celou pozůstalost neb její část převzít), k pozůstalosti po osobě A, neboť toto dědické právo je převoditelné (»übergeht«) a tudíž nikoliv osobní a »pozůstalost (tudíž i pozůstalost po transmitentovi) jest souhrn všech práv a závazků«, tedy patří do transmitentovy pozůstalosti i transmitentovo dědické právo k pozůstalosti (neb její části) po osobě A.

ad 2. Dr. Ed. Liska dovozuje ze slov zákona (§ 809 o. z. o.) »vstoupí jeho dědicové v právo dědictví přijati neb odmítnouti«, že transmisář může neodvisle od pozůstalosti transmitentovy rozhodnouti, zda chce dědictví po A přijati neb odmítnouti.

Zákonodárce však cituje při § 809 o. z. o. § 537 o. z. o., jenž uvádí:

»Hat der Erbe den Erlasser überlebt, so geht das Erbrecht auch vor Übernahme der Erbschaft, wie an dere vererblichen Rechte, auf seine Erben über.«

Všechna volně zděditelná práva zůstavitelova přecházejí podle našeho práva nejdříve do pozůstalosti zůstavitelovy a tvoří až do odevzdání pozůstalost ležící (jinak ovšem na Slovensku), není proto podle mého mínění odůvodněno viděti v § 809 o. z. obč. výjimku z pravidla, zvláště když § 809 o. z. o. sám § 537 o. z. o. cituje.

Tedy i transmisář nabude dědického práva transmitentova k pozůstalosti (neb její části) osoby A, toliko tím, že mu bude odevzdána pozůstalost po transmitentovi a nikoli, jak dr. Ed. Liska tvrdí, přímo, neodvisle od pozůstalosti transmitentovy.

Zbývá mi již toliko podotknouti, že důsledky vyplývající z různého pojmání transmise při vypočítávání povinného dílu z pozůstalosti po transmitentovi a při předlužené pozůstalosti transmitentově jsou závažné a že o tom již pojednal ve svém shora zmíněném pojednání dr. Ed. Liska.

Kdyby se pozůstalost po transmitentovi pojednávala bez ohledu na dědický nárok transmitentův oproti pozůstalosti po A, došlo by podle mého názoru mnohdy ke zkrácení nepominutelného dědice a věřitelů pozůstalosti transmitentovy, a to jest další důvod, proč nemohu souhlasiti s názorem dr. Ed. Lisky na transmissi.

Přidávám se proto k názoru dra Armina Ehrenzweiga (»System des österreichischen allgemeinen Privatrechts«, Wien 1924, str. 336):

»Bei jeder Transmission vollzieht sich also eine zweifache Vererbung, zwei Verlassenschaftsabhandlungen sind erforderlich.«